

BESTILL MARKAKALENDEREN FOR 2026 – SE BAKSIDEN

GREVLINGEN

MEDLEMSBLAD | NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS (NOA) | NUMMER 2 | 2025 | 44. ÅRGANG

Spesialnummer

Slåss for din nærnatur!

Naturvernforbundet
Oslo og Akershus

AKTIVITETSKALENDER (se side 26)

For nærmere informasjon om arrangementene se NOAs hjemmeside
<https://naturvernforbundet.no/osloogakershus/> og facebook-side

GREVLINGEN

Medlemsblad
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus (NOA)
Sognsveien 231
0863 Oslo

Telefon 22 38 35 20
noa@naturvernforbundet.no
www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør:
Ingunn Lund-Vang
400 93 226
lundvangingunn@gmail.com

Forsidebildet:
NOA sin elvedalsgruppe
på guidet befaring i
Lysakervassdraget.
Foto: Lars Wilhelmsen

© Naturvernforbundet i
Oslo og Akershus 2025.
All tekst i artiklene kan fritt
gjengis med referanse til
Naturvernforbundet i Oslo
og Akershus' kvartalsskrift
Grevlingen, årgang,
nummer, artikkelforfatter
og artikkel. Fotografiene
skal kun kunne gjengis
etter innhentet tillatelse
av fotograf og Grevlingens
redaksjon.

ISSN 0803-6357

GI NATUREN EN STEMME BLI MEDLEM

MEDLEMSKONTINGENT
Hovedmedlem: 390,-
Familiemedlem: 450,-
Student: 200,-

Førsteårskontingent
Student: 50,-
Pensjonist: 200,-

Kontoret på Søndre
Sandås ved Sognsvann er
åpent mandag til torsdag
fra kl 10–14.

Grevlingen er miljøvennlig
produsert og derfor svane-
merket.

Trykk: itGrafisk
Opplag: 9.000

INNHold

1. INNLEDNING

Slåss for din nærnatur!

2. NOEN GANGER VINNER VI

2.1. Østmarka nasjonalpark: En eventyrlig naturvernseier!

2.2. Tillermarka i Trondheim ble reddet

2.3. Groruddalen: Hvordan vinner vi naturvernsaker?

3. PÅGÅENDE KAMPER OG AKTIVITETER

3.1. Bevar nærskogen på Haugerud og Trosterud
– erfaringer fra en lokal aksjonsgruppe

3.2. Lillomarkas Venner, Østmarkas Venner og NOA ønsker en permanent
«nærskogsone» i Oslo kommunes skoger

3.3. Den blågrønne byen: Kort status for byens 10 elvedaler

3.4. Støtteerklæring for bevaring av Midtåsen-skogen på Nordstrand, Oslo

3.5. Foreslått vindindustri og skytebane i Krogstadmarka, Lillestrøm:
En uttalelse om naturverdiene etter befaring 6. mai 2025

3.6. «SKOGLANG» – en musikalsk støtteerklæring til skogene vi mister

4. PERSPEKTIVER

4.1. «Lilleskogen» som ingen snakket om – før den forsvant

4.2. Om Sørgekåpa og det aktive håpet

4.3. Venneforeninger: Små kraftsentre

4.4. Hvordan gå strategisk til verks for å ta vare på natur?

4.5. Utstillinga «Nær naturen» lokket urban fotograf inn i det grønne

TELEFONEN VÅR ER BETJENT MANDAG TIL TORSDAG FRA KL 10.00 TIL KL 14.00

1. INNLEDNING

Slåss for din nærnatur!

Vi er fremdeles i Friluftslivets år 2025. I Grevlingen nr. 1 tok vi for oss naturens mentale verdi. Her er vi helt konkrete og oppfordrer til å kjempe for å bevare den naturen som er lettest tilgjengelig. Parolen blir: Slåss for din nærnatur! Lykkes man i det, kan det bety mye for mange. Mister man nærnaturen, kan natursorgen bli resultatet. Her gir vi eksempler på begge utfallene. Vi håper dette heftet kan inspirere til å kjempe, og til hvordan kampen kan føres.

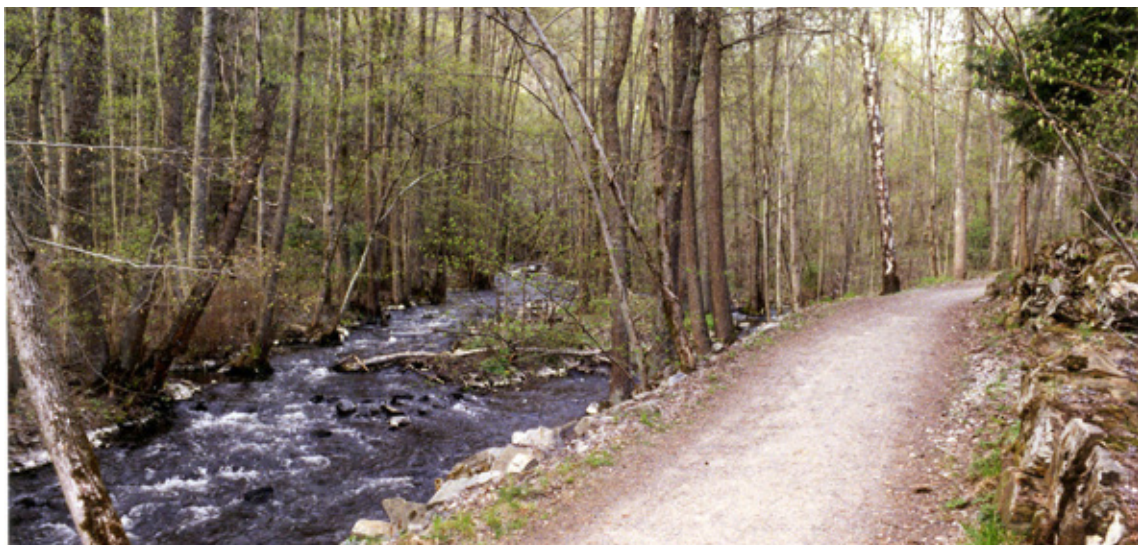
Du er heldig hvis du har et stykke natur like ved der du bor. En park med noen trær er bedre enn ingen park. For parken gir klare signaler om årstidene, med løvsprett, litt fuglesang, noen blomster, fargerikt høstløv og den aller første, nølende snøen. Og har du en hundremeterskog innen gangavstand, med gamle trær, røtter og ekte skogbunn – kanskje noen mosegrodde steiner og litt kratt også, da kan du besøke en liten verden når det passer deg. Kanskje undres over noen rare moser, eller du oppdager en langsam snegle som tålmodig bærer på sitt snodde hus. Har du tilgang til en ordentlig skog, kan du kanskje finne en velgjørende stillhet, krydret med litt vindsus, fuglekvisper eller bekkesilder? Eller du kan velge å streife omkring – kanskje jogge – og la bikkja løpe fritt?

Poenget er at nær-natur er viktig. Særlig heldige er de som har en ordentlig skog tilgjengelig innen ri-

melig gang- eller sykkelavstand. Mange har spesielle stier som de liker å gå. Ja, stier er viktige. De er som gamle venner. De fører fram til steder. Og kanskje har man små favorittsteder som man vender tilbake til med glede. Det kan være et gammelt tre som det er godt å sitte under, en liten bekk hvor man kan få filosofert litt, eller en stor stein som alltid er der. Små, faste punkter i tilværelsen, innen rekkevidde på en liten ettermiddagstur.

Natursorg heter det når det lille nærskogen som var «min» plutselig er snauhogget. Eller det kan være den lille myra bakom nærmeste kolle, den fredfylte myra med fargerike torvmoser som lar tankene falle til ro. Som ofte har vært til litt trøst når jeg trengte det. Nå er den oppgravd og drenert. Alt som var vakert, beroligende og godt er ødelagt. Jeg har en personlig natursorg – en innholdsrik sorg som jeg kunne hindret? Tenker mye på det. Hva tenker naboen? Han med bikkja som pleide å syngte litt der mellom trærne? Hun med den lille datteren som hadde sitt hemmelige sted ved et lite bekkesilder. Jeg gikk alltid utenom hvis jeg så dem. Lot dem være i fred. Vi som gikk små turer i skogen og på myra bak den lille åsen har en felle sorg. Men vi er stille. Altfor stille?

Sigmund Hågvar (gjesteredaktør og diktprodusent) og Ingunn Lund-Vang (redaktør)

Tilrettelagt nærnatur langs Ljanselva, øst i Oslo. Foto: Sigmund Hågvar

2. NOEN GANGER VINNER VI

Av Sigmund Hågvær

2.1. Østmarka nasjonalpark: En eventyrlig naturvernseier!

Det tok 12 år. Vi startet med en visjon i 2011 og kom i mål i oktober 2023. Samme dag som Kongen sa «Ja» på slottet, kom klima- og miljøministeren til Rustadsaga og gratulerte naturvernere og journalister med vedtaket. Medregnet en buffersone hjemlet i Markaloven, ble det totale verneomfanget på 74 kvadratkilometer. Et variert og forbausende intakt stykke natur beliggende nær landets største befolkningssenter. Et verdifullt stykke nærnatur som vil produsere folkehelse i lange tider fremover.

Det var ikke kommunen som så potensialet, det var ikke Statsforvalteren, det var ikke direktoratet, og ikke departementet. Det var Østmarkas Venner, støttet av NOA, som først så muligheten for et stort verneområde. En unik sjanse som aldri ville komme igjen. Og inngrep var planlagt, til og med fra kommunen som eide arealet: Flere nye skogsbilveier og hogster lå på tegnebrettet.

Dette er historien om å ligge i forkant. Hittil hadde Østmarkas Venner ligget stadig «bakpå» ved å spille inn høringsuttalelser om inngrep som var planlagt og ofte vanskelig å stoppe. Vi tenkte: Nå tar vi Østmarka fra alle dem som pirker, graver og hogger, og løfter området med fiskeørn, bever og tiur inn i fremtiden – som nasjonalpark. Saken krevde god argumentasjon, allianser fra andre organisasjoner, og politisk støtte på flere nivåer. Det var som å tre en lang tråd gjennom en rekke hull, dels faglige hull, dels politiske, dels strategiske, og enda noen hull som går på å forsvare prosjektet mot motstandere. For de fantes. I dag har det roet seg. Skiltene er satt opp om at denne skogen er sikret for all fremtid. Det er en underlig følelse å se skiltene og å gå inn i skogen, trygg på at dette blir bevart. Ikke bare for meg, men for mange som kommer etter oss. Det er den største gleden.

Utsikt fra Tonekollen mot Mosjøen. Foto: Vidar Svarttjernet

2.2. Tillermarka i Trondheim ble reddet

Det er summen av alt som utgjør en forskjell. Tillermarka er en historie om det.

Ved en tilfeldighet oppdaget jeg sjokkert at hele nærmarka mi, Tillermarka, var foreslått til næringsareal i en høring i kommuneplanens arealdel. Det var midt i desember, og Byplankontoret i Trondheim hadde åpent kontor om kommuneplanens arealdel den kvelden. «Er det seriøst?», spurte jeg. «Ja. Dere må sende innspill og si fra hvis dere er uenig», sa prosjektleder for kommuneplanens arealdel. «Det skal vi!», sa jeg.

To år senere, flere tusen underskrifter, mange hundre innspill til en rekke offentlige høringer, og en overveldende mobilisering var Tillermarka den mest omtalte arealdiskusjonen i Trondheim. 1/3 av alle innspill til KPA handlet om Tillermarka.

Tillermarkas framtid fikk betydning for sammen-setningen av nytt parlamentarisk byråd etter kommunevalget. Ny kommuneplan ble vedtatt der Tillermarka består som område for landbruk, natur og friluft. Vi fikk bestemmelser om å unngå støy og lysforurensing fra næringsareal til markaområder, og den politiske ledelsen har mål om bedre medvirkning. Natur, landbruk og friluftsliv er ikke bare en konsekvens, men en del av framtida.

Tiller – historisk landskap

Tillermarka ligger sør i Trondheim. Tiller er en bydel som før var en landbrukskommune, men som nå er både by, handel-, næring- og landbruksområde. Tiller avgrenses av E6 i vest og Nidelva i øst. Midt i kultur- og jordbrukslandskapet ligger Tillermarka, utmark for gjenværende gårdsbruk på Tiller, og nærturområde for 10–20 000 innbyggere.

Torgård, grusryggen som grenser til Tillermarka, ligger på en høyde i landskapet med utsikt ut over tre kommuner. Her har vikinger og konger ferdes i historisk tid, og landbruk blitt drevet i mange tusen år. Resten av Tiller (og Trondheim) er kvikkleire, og Tillermarka er marint ravinelandskap. I overgangen mellom dyrkamarka og skogen fant arkeologene i 2023 det som antas å være Norges første spor etter eiendomsretten. Jordlagene forteller hva som har blitt dyrket her gjennom flere tusen år og hvilke husdyr de har hatt, smykker, kniver og hustyper. Dette er Trondheimshistorie som er mye eldre enn Nidarosdomen. Det er en del av Tiller sin stedsiden-

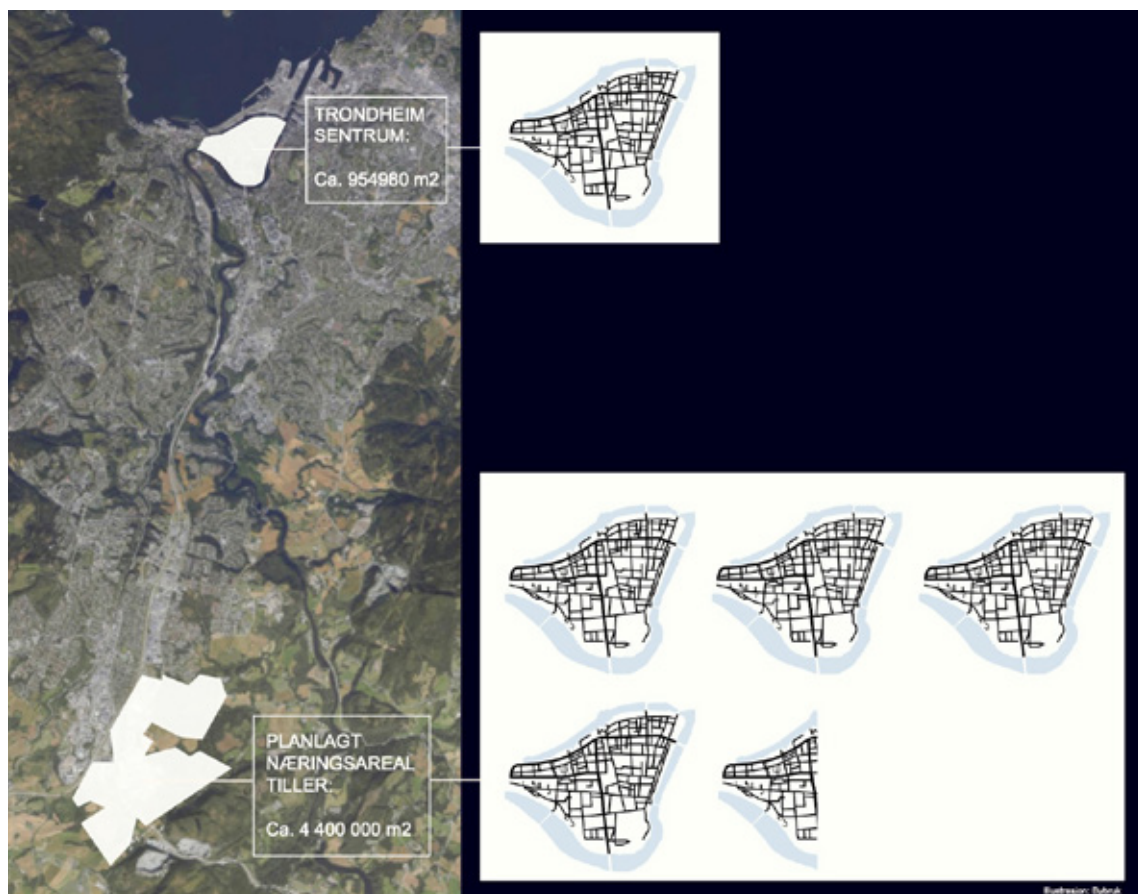
titet, men det er få som kjenner historien. I dag bygges jordene ned til fordel for til arealkrevende lager og industri.

Tillermarka ved Trondheim by er rekreasjonsområde for mange mennesker.

Et slags Alnabru med bart

I en kommentar i Dagsavisen forklarte Aslak Borgersrud Tiller som «et slags Alnabru med bart». Trondheim skal bli en mer klimavennlig by med korte avstander. Dagens næring og godsterminal i sentrum må flyttes til fordel for boliger. Løsningen? Flytte alt til Tiller, i klimavennlig avstand til E6. I ny kommuneplan sendte Trondheim kommune derfor ut høringsforslag om å gjøre om hele Tillermarka til næringsareal for arealkrevende lager og industri. Utbyggerne har kjøpt deler av marka, plansakene lå klare til vedtak så snart kommuneplanens arealdel var klar.

Illustrasjoner og kart er viktig for å få alle til å forstå omfanget. Med dagens og nytt forslag til næringsareal ville Tiller få næringsareal tilsvarende 4,5 ganger Midtbyen (Illustrasjon: Bybruk/ La Tillermarka leve)

Sosiale medier og avisoppslag

«Har dere hørt at Tillermarka er foreslått bygd ned? Send innspill!». Et innlegg på en bydelsgruppe på facebook spredte seg gjennom jula 2022. Tre damer som aldri hadde møttes før havna på forsia av Adresseavisa for Tillermarka første uka i januar, og innen høringsfristen 6.januar var det sendt over hundre innspill.

Det ble etablert facebookgruppe og instagramkonto. Vi visste at dette kunne bli et langvarig engasjement. Tapte vi kampen i kommuneplanens arealdel, ville det bli runder med detaljreguleringer. For å koordinere oss og bli tatt seriøst som høringspart, etablerte vi et styre med sju medlemmer. Vi lagde et tydelig formål for organisasjonen, og meldte inn La Tillermarka leve til Brønnøysundsregisteret. Med organisasjonsnummer kan vi registreres i digitale varslingsløsninger. Senere viste det seg at med organisasjonsnummer kan man opprette konto og søke på prosjektmidler.

Styret hadde en god faglig blanding av arealplan, landbruk og skogbruk, politikk og ledelse. Vi hadde roller som naboer, grunneiere, søsken, besteforeldre, foreldre, etterkommere og innflyttere. For alle ble det første gang i rollen som «aktivist».

Følselsen av et sted som drivkraft

I organisering av arbeidet fant vi hjelp i de som har lyktes før. Masteroppgaven *Kampen om Mossesko-gen «Sense of place» som drivkraft* (2010), av Julie Aaraas beskrev et engasjement som fikk frem alt et nærområde består av, og hva det betyr. Vi kjente oss igjen i at dette handlet ikke om èn ting. Dette handlet om stedsidentitet, vår identitet, og summen av alt det som Tillermarka er.

Tillermarka har vært et lite kjent område for mange. Det så vi godt mangelfulle beskrivelser i kommunens planer og detaljplaner, konsekvensutredningene til kommuneplanen og hvor lite krav som ble stilt til ny kunnskap.

Vi opplevde at en kommunal saksbehandler kortet ned medvirkningsfristen til en reguleringsplan. De forventet ikke å få noe ny relevant kunnskap.

Hvor mye av et markaområde kan man bygge ned før det går utover stedsidentiteten? Hvilke tjenester eller opplevelser mister man? Hva er en stille time i skogen en mandag verd? Hvis man bare skal ta den lille biten her, så er ikke det nødvendig med så mye utredning eller? Hvordan får man han som søker stillhet til å si noe om hva marka betyr for han, når en utbygger vil dose ned hele skogen?

Vi tok på oss oppgaven. Tillermarka skulle bestå. Alle som ville skulle få si noe, og vite at det de sa blir hørt. Tapte vi, skulle alle for ettertida vite hva som gikk tapt. Alle skulle ha hørt om Tillermarka.

Landbruk, natur og friluftsliv

Tillermarka handler om *landbruk, natur og friluftsliv*, med plass til alle interessene. Det var viktig at engasjementet ikke stoppet en diskusjon mellom vern, skogsbruk eller tilrettelegging for friluft, når utfordringen var å i hele tatt beholde området. Dette skulle være alles kamp.

Vi har formidlet meninger, og fakta om marka. Oppropet *La Tillermarka leve* samlet over 2000 underskrifter med sterke personlige kommentarer. Vi brukte kommentarene i sosiale media. Signaturer og kommentarer ble sammenstilt, og levert politikere og som høringsinnspill til kommuneplanens arealdel. På den måten finnes også de i offentlig sakarkiv.

Sitater fra opprop ble delt i sosiale media for å gi folk en stemme, og oppfordre flere til å engasjere seg (Kilde: @tillermarka på instagram).

Felleskap og samarbeid

Birdlife, Naturvernforbundet og Trondheim sopp- og nyttevekstforening har vært viktige lokalt. Frivillig kartlegging og kunnskap er uvurderlig. Vi har samarbeidet om høringsinnspill, aktiviteter, utstilling av bilder og saker i media, og vi har formidlet deres kunnskap og aktiviteter. Naturfotografer har stilt opp med bilder, kunnskap, videoer, gaver til konkurranser og hjelp i sosiale media. Det er nesten sånn at uten bilder, ingen historie. Ta bilder når dere er på tur, og husk oversiktsbildene som viser hvor dere er.

I Trondheim gikk mange lokale organisasjoner og engasjement sammen i Trøndersk natur- og klimallianse. Vi gikk i 1.maitog for natur og klima i Trondheim sentrum, med fane for La Tillermarka leve både i 2023 og 2024.

Arbeidet som blant annet Sabima, Norsk friluftsliv, Naturvernforbundet, Miljøvern direktoratet, fagfolk og naturinteresserte gjør i sosiale media har vært viktig. Å se andres argumenter, bli nevnt i en story, eller å bli omtalt på Rødlista naturopplevelser som er #verdtåbevare gir felleskap og selvtilit, og midlene fra Skogen – mer enn bare trær åpnet mange muligheter.

Midt i dette kom NRKs serie Norge i rødt, hvitt og grått. Aldri hadde arealplanlegging og natur blitt snakket så mye om.

Sak – og ikke person eller parti

Man kan føle seg liten når man argumenterer for nærnatur. Når enkeltpolitikere går hardt ut i media, og sier at dine verdier ikke er riktige opp mot «utvikling». Når skillene mellom utbyggere og politikere virker utydelige. Kommentarfeltfrustrasjon mot politiske parti og politikere kan fort ta av, og bli veldig negativt. Medlemmer i de fleste parti har engasjert seg, og det har vært viktig å unngå negativt person- eller partifokus. Tillermarka var helt avhengig av politisk flertall, og et varig flertall på sikt. Sammen med et veldig tydelig MDG ble det til slutt nøkkelen for at Tillermarka fikk et positivt vedtak.

Aktiviteter

Flere årsverk med frivillig arbeid er lagt ned bare av styret i La Tillermarka leve. Informasjon om dagens bruk av marka, planinnhold og høringer, mye arbeid med hva medvirkning er og hvordan folk kan skrive innspill, kampanjer, konkurranser og bildeserier har bidratt til høy aktivitet og engasjement. Nettsiden *Tillermarka.no* ble etablert, og debattinnlegg har vært

publisert både i avisa og digitalt. Det er produsert og delt ut informasjonsmateriell, kart, illustrasjoner, og frivillige har gått postkasserunder og banket dører i forbindelse med høringer. Vi sto på stand på Nordre i valgkampen for å få folk til å sende innspill. Alle politiske partier ble snakket med, vi deltok på valgmøter og debatter. Dt er samarbeidet med veldig mange, fra organisasjoner til enkeltpersoner.

Vi fikk midler gjennom prosjektet Skogen – mer enn bare trær. I samarbeid med kjøpesenteret City syd laget vi vinterferieaktiviteter, og halve senteret ble dekket med mange hundre barnetegninger av Tillermarka. Utstillingen sto på bibliotek, og flere måneder i Trondheim sentrum. Julekort ble trykket opp, og alle politiske parti og offentlige etater fikk oppriktige julehilsener fra Tillermarka. Mye av jobben som ble gjort for Tillermarka vet vi ikke engang om.

Utstilling om dyreliv i Tillermarka, med bilder tatt av Torgeir Krokan. (Foto: Line Martinussen)

Barn fra 0 (!) tegnet mange hundre tegninger, som ble bundet sammen og utgjorde verdens lengste Tillermark. Prosjektet var etter ide og støtte fra markedsavdelingen på City Syd kjøpesenter (Foto: Line Martinussen)

Naturvernforbundet

Trøndelag naturvernforbund ga La Tillermarka leve den ærefulle prisen Trøndersk natur og miljøpris 2023 for innsatsen vår. Det betydde mye for oss, og

det betyr mye å bli tatt på alvor. Jeg ble nominert til årets Trondhjemmer av mediehuset Nidaros, og ble stemt frem som Årets Trondhjemmer 2023. For meg sa det mye om hvor mye engasjementet for natur betyr for folk.

Det var meningsfylt å få ta med landsmøtet til Naturvernforbundet og landsleiren til Miljøagentene ut i Tillermarka. Takk for tilliten.

Utdeling av Trøndersk natur – og miljøpris. Fra venstre: Lars Håvard Tiller, Kent Arild Tillerbakk, Erling Moe (varaordfører), Maiken Berg og Ingvild Tillerbakk

Veien videre

Å se tilbake på alt som har skjedd gjennom drøyt to intensive år er overveldende. Det meste vi har gjort har vi gjort for første gang.

Det stopper ikke her. Nytt høringsbrev av Trondheim kommune lå i postkassa på julaften. Ny detaljregulering inn til Tillermarka ble varslet da vi gikk ut i sommerferie. Det er mye å ta tak i frem til neste rullering av kommuneplanens arealdel.

Vi ønsker oss bedre medvirkningsprosesser, der det ikke er nødvendig å bruke feriedager og slite seg helt ut for å bli hørt. Vi ønsker at lokal kunnskap og stedssidentitet tas på alvor i planprosesser.

Vi vet at vedtak bare varer til neste vedtak. Men vi vet også at det nytter. Vi vant ei framtid, for oss selv, for Tiller og for alt som lever i Tillermarka.

Det er summen av alt som utgjør en forskjell.

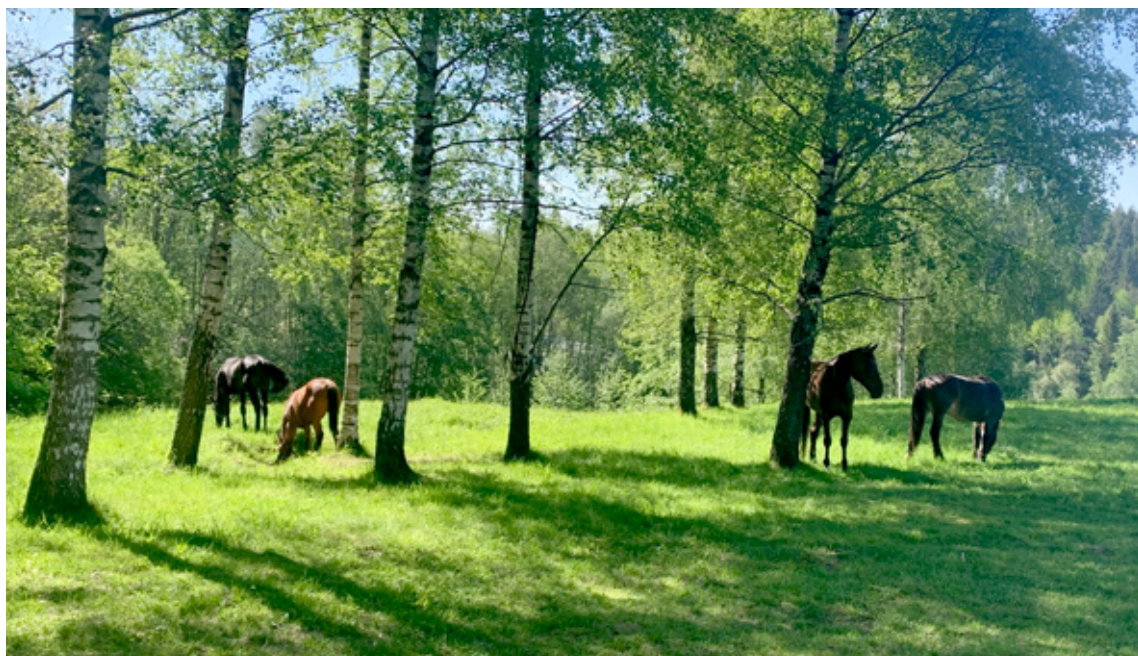
2.3. Groruddalen: Hvordan vinner vi naturvernsaker?

Av all natur som har vært truet og nedbygd de siste årene, har tre naturområder i Groruddalen blitt vernet som et resultat av at organisasjoner og innbyggere i Groruddalen har gjort en innsats. Hvorfor lyktes det i disse sakene, og hva kan vi ta med oss til framtidige kamper? Naturvernforbundet Groruddalen inviterte til et åpent møte der ildsjeler som hadde stått i spissen for kampene var bedt om å analysere sakene og forsøke å identifisere suksessfaktorene.

Det første foredraget, av Rita Gundersen, hadde tittelen *Vi stoppa galskapen! Skytebanen i Gjelleråsmarka er skrinlagt for godt*. Kommunestyret i Lillestrøm stemte i november i fjor for å skrinlegge planene. Dette gledet mange, og Nittedal kommune uttrykte sin støtte til Rita Gundersen (Naturvernforbundet Groruddalen), Knut Arne Moen (Gjelleråsmarkas venner) og Siv Moen (Naturvernforbundet i Nittedal) for arbeidet de har ledet. Gjelleråsmarka er delt mellom kommunene Oslo, Nittedal og Lillestrøm. På Lahaugmoen i Lillestrøm var det planer om å bygge en stor skytebane, hogge verdifull gammelskog og fylle opp med 1 million kubikkmeter inerte masser. Etter planen skulle det fyres av 800 000 skudd i året. Kampen mot skytebanen ble i stor grad drevet fram

av de nevnte frontfigurene. De deltok i politikermøter, skrev høringsuttalelser, organiserte artskartlegging, arrangerte demonstrasjoner og laget løpesedler og plakater. Innsigelsene fra Statsforvalteren gjentok alle aktivistenes argumenter, og ble til slutt spikeren i kista for skytebanen.

Oslo kommune hadde sett seg ut Hestejordene mellom Tonsenhagen og Rødtvet som et aktuelt område for skiskytingsarena i OL 2022. Det skulle sprenge ut et stort stadionområde, og skiløyper skulle asfalteres på kryss og tvers over jordene og i skogen. Elin Langsholt ga en oversikt over hva som skjedde med denne saken i foredraget med tittelen *Hestejordene – kulturlandskapet som ikke ble skiskytterarena*. Forslaget fra den kommunale etaten Oslo2022 ble trukket allerede før regjeringen bestemte seg for å ikke sende inn søknad om OL i Oslo. Lillomarkas venner, med Elin Langsholt og Hestejordeprosjektet i spissen, hadde jobbet med restaurering av det gamle beitelandskapet i mange år før Oslo 2022 kastet sine øyne på området. Hestejordene har en helt enestående opplevelseskvalitet, og forslaget førte til en massiv motstand i lokalmiljøet. En glimrende beskrivelse av hva som skjedde før Oslo2022 trakk forslaget, kan leses i jubileumsboka *Leve Lil-*

Beiting på Hestejordene.

lomarka (tilgjengelig fra Lillomarkas Venner). Oslo- og Akershus fylkeslandbrukskontor tildelte i 2021 Kulturlandskapsprisen til de som skjøtter landskapet Hestejordene.

Tretten organisasjoner sto bak motstanden mot skiskytterarenaen på Hestejordene, i tillegg til Bjerke og Grorud bydel. Det var Lillomarkas venner, Naturvernforbundet, velforeninger og idrettslag. Oppslutningen var massiv i lokalmiljøet, noe som må tilskrives det mangeårige dugnadsarbeidet med å restaurere det gamle kulturlandskapet. Området er i flittig bruk av naboer, skoler og barnehager til rekreasjon og friluftsmål. Løftene om idrettsanlegg til etterbruk hadde ingen gjenklang hos noen av disse gruppene, og heller ikke hos idretten selv. Aksjonskomiteen arrangerte befaringspolitikk for politikere, brukte medier aktivt og samlet dokumentasjon.

Bredtvet fengsel ligger i en hundremeterskog mellom Trondheimsveien og Østre Aker vei. Fengselet har i lang tid hatt behov for oppgradering, og det ble lagt fram planer om en utbygging som ville be-

slaglegge en stor del av skogen. I 2020 ble planene trukket tilbake. I forkant hadde en aksjonskomitee bestående av ildsjeler fra nabolaget, samt Naturvernforbundet Groruddalen jobbet mot planene. Blant annet ble det arrangert en stor demonstrasjon, det ble laget bannere og løpesedler, og forslag til alternative lokasjoner for fengselet ble utarbeidet. Aksjonskomiteen ble tildelt Groruddalen Miljøforum sin hederspris i 2021. Nå har Oslo fengsel nye planer for området. Seieren var kortvarig.

Vårt siste foredrag var ved Magne Lindholm, som ga en oppdatering om *Hva skjer i Grefsenkollen*. Grefsenkleiva er en populær alpinbakke for familier i nærmiljøet på Årvoll. Bakken ligger innafor markagrensa, og Oslo kommune eier grunnen. Oslo skisenter, som står for driften av bakken, leier området. Nå ønsker de å modernisere bakken og bygge en stolheis helt fra parkeringsplassen nederst i Grefsenkleiva til toppen av åsen. Det krever reguleringsplan, og det er denne planen som nå er i arbeid. Planene har flere ulemper for friluftslivet. Heisen vil gå gjennom skogen, selv om traseen er justert i det

Gullringvinge er observert på Hestejordene. Larven lever på gras.

siste planforslaget, slik at den ikke rammer adkomsten til kulturminnet Haralds hytte direkte. I dag er heisen delt der den viktige turveien fra Akebakkeskogen krysser bakken, slik at turgåere kan passere trygt. Hvis heisstasjonen flyttes ned til parkeringsplassen, vil slalåmkjørere fra to nedkjøringer i bakken krysse turveien i full fart. Det er en livsfarlig løsning. Heisen er planlagt med helårsdrift for turerengsykler, og det vil fylle hele åsen med sykkeltrafikk i stor fart om sommeren. Grefsenkleiva skal fylles opp med enorme mengder tilkjørte masser, og trafikken vil ramme nabolaget kontinuerlig i ett år. Massene vil også kunne spre fremmede arter. Magne Lindholm har samlet omfattende kunnskap om saken på sin hjemmeside. Han kunne fortelle at de mest omfattende utbyggingsplanene som ble lansert for noen år siden, er stoppet. I Oslo kommunes plan for omregulering av Grefsenkleiva og Trollvann som nå foreligger, ligger heisen gjennom skogen, den farlige kryssningen av turveien, oppfylling av Grefsenkleiva og den omfattende massetransporten fortsatt inne. NOA og Lillomarkas venner jobber med denne saken.

Elin Langsholt og Rita Gundersen hadde mange felles vurderinger av hva som førte til seier for naturen til slutt. Begge la vekt på at de som skulle drive sakene (aksjonskomiteen) måtte ha et stort engasjement for sakene, og en evne til å stå på over tid. Da er det også en stor fordel om man er personlig berørt. Det er oftest en veldig stor jobb som må gjøres!

I saken med skytebanen, som i mange andre saker, er tålmodighet en viktig egenskap. Politiske og administrative prosesser er langsomme og omstendelige, og det kan gå flere runder før vi får en avgjørelse. Det må gjennomføres mange møter med politikere, det kan være lurt å invitere dem på befaring, og de må følges opp fram til avstemningene. Motkreftene i utbyggingssaker er ofte sterke. Politikere har begrenset kunnskap om enkeltsaker, og de har mange saker å forholde seg til.

En viktig erfaring er også at det er nødvendig å samle mye kunnskap om vernebestemmelser, konsesjoner og beslutningsprosesser og politiske prosesser. I reguleringsaker er det mange bestemmelser som man må følge med på. Markagrensa er f.eks ikke en beskyttelse i seg selv, som saken med Hestejordene er et eksempel på. Et annet eksempel er at tappingen av Trollvann til snøproduksjon i Grefsenkleiva er regulert i en konsesjon. Vannuttaket skal måles hver vinter, og det er viktig at miljøbevegelsen krever å få innsyn i målingene, for å kontrollere at konsesjonen blir fulgt.

Vi har sett avisoppslag av typen “Denne lille frosken/sommerfuglen/soppen kan stoppe hele utbyggingen”. Det kan være fristende å trekke på smilebåndet av biologer med forstørrelsesglass og nesa i en rått stubbe på jakt etter en sopp eller et insekt, men faktum er at vernebestemmelsene legger mye større vekt på sjeldne og trua arter, enn på nærmiljø og friluftsliv. Man må bruke de argumentene som blir tatt hensyn til. Aksjonskomiteen tok initiativ til naturkartlegging i området for skytebanen på Lahaug. Det samme har bymiljøetaten foreslått for Bredtvet skogen.

Når utbyggingsplaner blir lansert vil utbyggerne gi et altfor positivt bilde av prosjektene, og fortie de negative konsekvensene. Da må miljøbevegelsen skaffe denne kunnskapen og gjøre den kjent. Detaljert kunnskap er nødvendig for å skrive gode høringsuttalelser til Statsforvalteren og kommunene. Det er heller ikke uvanlig at utbyggere søker om begrenset tillatelse for å komme i gang, og siden søker om f.eks utvidete områder, utslippstillatelser e.l.

Til sist: protester mot utbygginger må ha en bred støtte, og helst et stort folkelig engasjement. Brei støtte oppnås når områdene er godt skjøttet, brukt og verdsatt av mange mennesker. I forhold til Bredtvet skogen er det kanskje her det er mer å hente.

Barnehagebarn bivåner kuslipp på Hestejordene i Groruddalen.

3. PÅGÅENDE KAMPER OG AKTIVITETER

Av Katrine Lone Thomson og Ada Dahl

3.1. Bevar nærsbogen på Haugerud og Trosterud – erfaringer fra en lokal aksjonsgruppe

Våren 2024 oppdaget vi, nærmest ved en tilfældighet, at Bymiljøetaten (BYM) planla omfattende hogst i nærsbogen vår i Østmarka, helt inntil bebyggelsen på Haugerud og Trosterud. Store deler av skogen skulle hogges, inntil 60 prosent av trærne i noen områder. Planene innebar også å bygge ut veien og etablere en stor snuplass og velteplass for tømmer midt i et populært tur- og lekeområde. Dette var ikke kjent for noen i nærmiljøet, men lå kun i interne hogstplaner som ikke var gjort offentlig tilgjengelig. Hvordan kunne kommunen planlegge så store inngrep i nærsbogen vår uten at beboerne ble informert?

Mange av oss ble opprørt, og vi bestemte oss for å stå sammen og kjempe for skogen vår. Vi dannet derfor aksjonsgruppa «Bevar nærsbogen på Haugerud/Trosterud» og jobbet med ulike tiltak for å stanse hogstplanene.

Vi spredte informasjon i nærmiljøet

Det første vi gjorde, var å opprette en Facebook-gruppe for å mobilisere, dele informasjon og engasjere lokalmiljøet. Gruppen ble viktig for å samle folk og synliggjøre motstanden.

Etter hvert tok vi også i bruk andre kanaler for å nå ut bredere: Vi skrev innlegg i lokalaviser, delte løpesedler i postkasser og hadde stand på lokale arrangementer. Det var tydelig at folk i nærmiljøet følte et sterkt eierskap til skogen og ønsket ikke at den skulle hogges.

Vi forsøkte tidlig å tydeliggjøre hvorfor nærsbogen betyr så mye for oss. På Haugerud og Trosterud bor mange i blokk, uten privat hage. Nærsbogen rett utenfor døra gir en unik mulighet til å oppleve naturen i hverdagen. Den korte veien ut gjør terskelen lav, og gir viktig støtte til både fysisk og psykisk helse. Skogen er vårt viktigste rekreasjonsområde og brukes hele året av barnehager, skoler, idrettslag og beboere i alle aldre, til ski, aking, klatring og trening.

Vi samlet underskrifter og fremmet et innbyggerforslag

Da Facebook-gruppa var lansert, publiserte vi en

underskriftskampanje for å kunne lansere et innbyggerforslag. På kort tid samlet vi inn de 300 nødvendige underskriftene og sendte inn forslaget. Målet var å tvinge fram politisk behandling. Forslaget ble også en måte å skape blest om saken på. Det gjorde det enklere å nå ut til både politikere og presse.

Vi kontaktet forvaltningen og skaffet oss kunnskap

Vi ønsket å forstå mer om hva som lå bak planene, og hvordan beslutningene hadde blitt tatt. Derfor tok vi kontakt med blant annet BYM, Regionkontor landbruk og andre relevante instanser. I møte med forvaltningen opplevde vi tidvis å bli møtt med en holdning om at vi ikke fullt ut forsto hva som var planen eller hvorfor det var nødvendig med skjøtsel i skogen. Det ble derfor viktig å vise at vi faktisk hadde satt oss inn i saken, og at vi ikke aksepterte å bli avfeid. I vår kommunikasjon utad var vi også nøye med å være etterrettelige og nøyaktige.

På spørsmål til BYM om hvorfor hogsten var nødvendig, ble vi møtt med både vage og sprikende begrunnelser. Først ble det vist til ønske om å bruke skogen som en bærekraftig ressurs, blant annet til produksjon av trevirke og toalettpapir. Senere ble det forklart at det handlet om å legge til rette for friluftsliv gjennom skjøtsel. Gjennom dialogen med BYM kom det fram at hogsten ikke var ment som et enkelttiltak, men at de så for seg jevnlig hogst i nærsbogen, kanskje så ofte som hvert tiende år. At akkurat dette området ble valgt, ble forklart som en tilfældighet, noe som forsterker inntrykket av en manglende helhetlig vurdering for området.

Selv om det tok tid å sette seg inn i saksgang og regelverk, lærte vi raskt at det finnes flere tilgjengelige informasjonskilder og mange som er villige til å hjelpe. Vi fant frem til forskningsrapporter, naturkart og offentlig dokumentasjon som viste et rikt plante- og dyreliv i området. Flere av trærne er nærmere 160 år gamle. Frivillige jobbet med å kartlegge arter, og vi oppdaget flere sjeldne og nær truede arter i skogen. Dette arbeidet brukte vi også aktivt i Facebook-gruppa, slik at informasjonen skulle være offentlig tilgjengelig for alle.

Vi ønsket ikke at skogen skulle endres, og det var heller ingenting som tydet på at beboerne i nærområdet ønsket det. I forbindelse med planlagte boligprosjekter og ny skole i området er det gjennomført flere undersøkelser blant beboerne. Disse viser tydelig at det er nettopp marka som er det mest brukte og verdsette tilbudet, og at naturen er en svært viktig kvalitet for folk her. Ingenting i disse undersøkelsene tyder på at det er behov for å endre skogen.

Som helt "vanlige" turgåere og beboere opplevde vi det tidvis som utfordrende å forstå byråkratiet og hvordan man kan påvirke. Derfor er vi glade for at Østmarkas Venner ble en viktig støttespiller. De hjalp oss med å forstå prosessene, finne fram i dokumentene og spre informasjon videre.

Vi kontaktet og påvirket politikere

Vi jobbet også politisk. Aksjonsgruppa tok kontakt med både bydelspolitikere og bystyret, delte informasjon og ba om møter. Vi arrangerte befaring i skogen med samferdsels- og miljøutvalget, skrev høringsuttalelser og deltok i møter med bydelsutvalget og ulike partigrupper. En viktig delseier kom da Alna bydelsutvalg vedtok en uttalelse som ba kommunen stanse hogsten.

Samtidig jobbet vi aktivt for å få saken inn i media gjennom å skrive leserinnlegg, sende pressemeldinger og invitere journalister på befaring i nærskogen.

Resultat og veien videre

Saken om hogst i nærskogen vår var oppe i samferdsels- og miljøutvalget to ganger, men innbyggjerforslaget, som krevde at hogsten skulle stoppes, ble avvist. Etter flere måneders arbeid og tydelige

innspill fra lokalbefolkningen, ble det allikevel utarbeidet en revidert plan fra kommunen. Den opprinnelige hogstplanen var nå blitt til en skjøtselsplan. I skjøtselsplanen legger BYM fortsatt opp til maskinell hogst i flere delområder i nærskogen. Samtidig anerkjennes viktigheten av å bevare de eldste delene av nærskogen ved at hogsten er redusert, og snu- og velteplassen er fjernet fra planen.

Dette var en viktig seier og et tydelig bevis på at engasjement og innsats nytter. Vi er overbevist om at hvis vi ikke hadde reagert og satt i gang et informasjons- og påvirkningsarbeid, så hadde den originale planen om hogst blitt gjennomført.

Da vi ble gjort kjent med planene om hogst var mange av oss overrasket over at det skulle være nødvendig å kjempe for skogen når vi nettopp hadde fått en nasjonalpark «vegg-i vegg». Dessverre er ikke kampen over. Samtidig som vi jobbet for å bevare nærskogen vår, har kommunen utarbeidet utkast til ny flerbruksplan for Oslos skoger. I flerbruksplanen er det foreslått å anlegge snu- og velteplass for tømmer i nærskogen vår. Vi er fortsatt svært kritiske til dette. En slik stor gruslagt snuplass vil ha store negative konsekvenser for opplevelsesverdiene i et mye brukt skogsområde i Østmarka, og må stanses. Derfor fortsetter vi arbeidet.

Råd

Finn folk du kan alliere deg med. Les deg opp og lær deg saken. Finn ut hvem som er ansvarlig; still spørsmål og krev svar. Spre informasjon, bruk alle kanaler! Kontakt politikere, gjør det lett for dem å engasjere seg. Og ikke minst: sett av tid og ikke gi deg.

Katrine Lone Thomson fra aksjonsgruppa holder innlegg for samferdsels- og miljøutvalget, på befaring i nærskogen. Foto: Espen Bratlie

3.2. Lillomarkas Venner, Østmarkas Venner og NOA ønsker en permanent «nærskogsone» i Oslo kommunes skoger

Helsetilstanden i vårt samfunn er sterkt preget av to livsstilsykdommer: Overvekt og depresjon. Opphold i naturen har positiv effekt på både vår fysiske og psykiske helse. Friluftslivets år 2025 en god anledning til å ta et varig politisk grep for friluftsliv og folkehelse. Etablering av en permanent nærskogsone vil gi tusenvis av mennesker garanti for kortreist rekreasjon i et langsiktig, stabilt skogsmiljø.

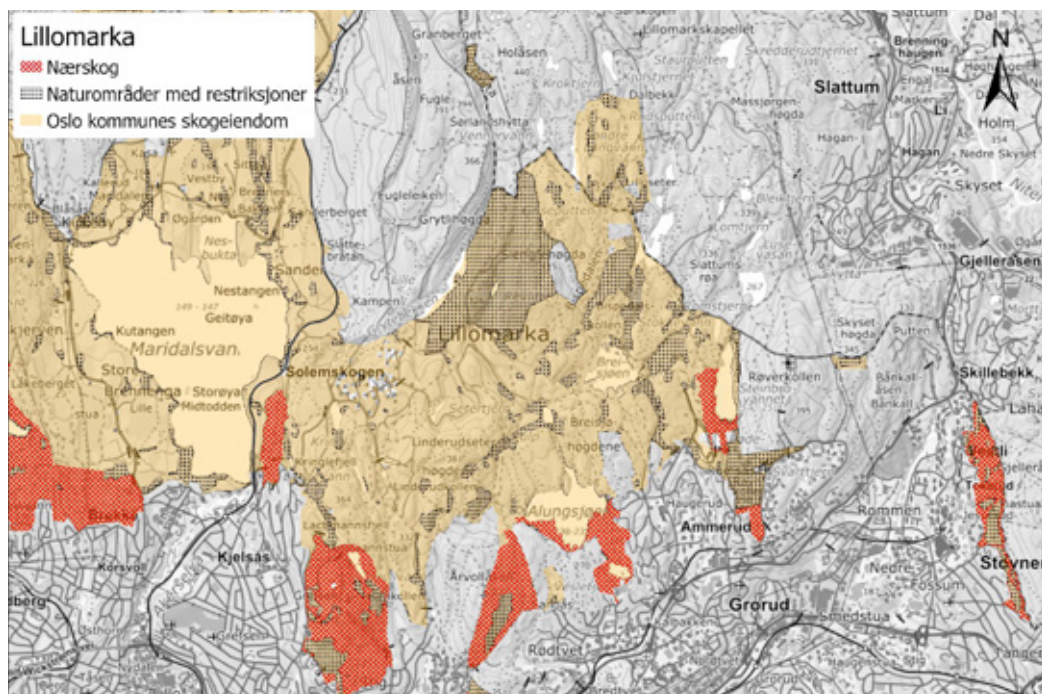
Oslo har i noen år vært en foregangskommune ved å legge økt vekt på hensyn til rekreasjon og naturmangfold i ordinær skogsdrift. Men i kommunens forvaltning mangler fortsatt bevissthet om nærskogens særlige verdi. I en nærskog vil rekreasjon og naturmangfold ha full prioritet fremfor kommersiell hogst. Her bør det tilstrebes et forutsigbart skogbilde over tid, kun med forsiktig skjøtsel for å bevare og fremme rekreasjons- og biomangfoldverdier.

Vi anbefaler at det defineres en «nærskogsone» i ytterkanten av Oslo kommunes skoger, inn mot bebyggelsen. Formålet er å sikre titusenvis av men-

nesker en nærskog for rekreasjon og livskvalitet. Denne sonen kan for eksempel sikres som hensynsone ved bruk av plan- og bygningsloven. Her skal det ikke utføres kommersiell hogst, kun meget forsiktig skjøtsel for å fremme rekreasjonsverdier og naturmangfold. Dette grepet kan være Oslo kommunes gave til innbyggerne i Friluftslivets år 2025. Kan det bli en politisk vintersak?

Teksten er et utdrag fra et felles brev fra Lillomarkas Venner, Østmarkas Venner og NOA til byråd for miljø og samferdsel i Oslo, Marit Vea, sendt oktober 2024. Forslaget ble fulgt opp av byrådsavdeling for miljø og samferdsel, som ba Bymiljøetaten ta forslaget med arbeidet med revidert flerbruksplan for Oslo kommunes skoger.

Revidert flerbruksplan for Oslo kommunes skoger 2025–2034 ble i juni lagt ut på høring. I høringsutkastet er nærskogsoner inkludert! NOA vil vurdere både foreslått avgrensning og foreslåtte retningslinjer for skjøtsel i nærskogsonen før vi gir vår uttalelse. Høringsfrist er 28. september.

Kart som viser foreslåtte nærskogsoner i Lillomarka og Gjelleråsen, sakset fra vedlegg til høringsutkast for revidert flerbruksplan på kommunens høringside. Tilsvarende kart over forslag til nærskogsoner er også laget for kommunens skoger i Østmarka, Nordmarka og Dikemark.

3.3. Den blågrønne byen: Kort status for byens 10 elvedaler

Fra gammelt av rant ti elver gjennom byen. La oss ta dem fra vest til øst: Lysakerelva, Mærradalsbekken, Hoffselva, Frognerelva, Akerselva, Hovinbekken, Alna, Ljanselva, Gjersjøelva og Ellingsrudelva. Elvene var både til glede og til bry. Akerselva var lenge en «arbeidshest» som skapte industri og arbeidsplasser. Men den var møkkete, og den stanket. I dag svømmer laks og ørret opp i Akerselva for å gyte. Etter initiativ fra Oslo Elveforum er mye gjort for å åpne ulike elvestrekninger som har ligget i rør. Bekkelukking er blitt til bekkeklukking. Vannkvaliteten er flere steder blitt forbausende bra. Som kjent ble Grevlingen nr. 2 for 2024 viet byens elvedaler, hvor NOA er aktiv for å få vernet de gjenværende grønne beltene langs de ti vassdragene. Elvedalene inneholder nemlig et forbausende høyt artsantall av fugl, planter, moser, lav, sopper og insekter. Blant disse er det en rekke rødlistearter. De som er interessert i kulturminner finner også mye

spennende, og de som bruker elvedalene til rekreasjon har mange fine stier til rådighet.

Elvedalene er lett tilgjengelig nærnatur for byens borgere. Følg for eksempel Frognerelva nedover fra Frognerparken, og du kommer inn i en fredelig dal med fuglesang og frodig vegetasjon. Du er midt i byen, men likevel i en annen verden. Eller følg Alna fra Svartdalsparken og oppover mot Bryn. Eller gå langs hele Lysakerelva i spennende terreng. Statsforvalteren ønsker å verne hele Lysakerdalen som skogsreservat på grunn av det rike arts mangfoldet. NOA har sendt inn konkret verneforslag på Mærradalselva og Ljanselva, og jobber med verneforslag for de resterende elvedalene, i samarbeid med venneforeninger for hver elv. Elvedalene er et flott eksempel på frodig nærnatur tett på bebyggelse. Et meningsfullt NOA-prosjekt!

Hvitveisen blomstrer langs Ljanselva. Foto: Sigmund Hågvær

3.4. Støtteerklæring for bevaring av Midtåsen – skogen på Nordstrand, Oslo

Nordstrand Blad hadde i mai 2024 et stort oppslag om at verdifulle hundremeterskoger på Midtåsen kan bli nedbygget med over 500 boliger. «Dette er ikke stedsutvikling, men stedsavvikling» sier Dagny Thurmann-Moe, på vegne av beboerne i området. Vi støtter fullt ut hennes fortvilelse og håper at bydelspolitikerne stopper de ødeleggende planene.

Disse skogsområdene, med høye trær, med knauser, blomster og fuglesang – og et nettverk av koselige og fredelige stier – er en berikelse. Her bygger barn sine hemmelige hytter, hit søker barnehagene på sine små utflukter, her luftes hunder, og her kan du luften dine egne tanker på en stille kveldstur. Her kan du følge årstidene på nært hold. Det er her du hører om bokfinken er ankommet, og det er her høsten spiller ut sine farger for deg. Snarveier og «barnetråkk» snor seg mellom trærne. Ingen trafikk. Bare natur. –Eller er det «bare» natur? Noe som bør omdannes for å få verdi?

Utbyggernes planer vil være helt ødeleggende. Li-kevel hevder de at dagens naturkvaliteter skal bevares samtidig som området «utvikles»! Det er selvsagt ikke mulig når hundrevis av boliger skal oppføres. Det lokkes med kafé, klatrepark og fugletårn. Kafee er det allerede mange av i nærområdet, dagens trær er en ferdig klatrepark, og hva skal de med fugletårn når fuglene har stukket av? For gjør du skogen for liten, eller deler den opp, faller artene fra. Her er en hilsen fra 30 fuglearter som i dag bruker Midtåsen skogsområde: Flaggspett, Svartspett, Bokfink, Grønnfink, Pilfink, Gråspurv, Grønnsisik, Gråsisik, Kjøttmeis, Blåmeis, Spettmeis, Munk, Møller, Gransanger, Løvsanger, Stillits, Svarttrost, Rødvingetrost, Gråtrost, Måltrost, Rødstrupe, Ringdue, Stær, Svarthvit fluesnapper, Linerle, Hønsenhauk, Spurvehauk, Kråke, Skjære, Kaie.

I landskapsøkologisk sammenheng kommer et viktig tilleggsmoment: Midtåsens skogen er i sin grønnsstruktur forbundet med skogen i Ljanselvdalen, gjennom to grønne soner i syd. Dyrelivet i Midtåsens skogen har opplagt nytte av tilskudd av arter og individer fra Ljanselvdalen, som til en viss grad fungerer som et «kildeområde». Det vil for eksempel gjelde rådyr og flere fuglearter (for eksempel arealkrevende, jaktende rovfugler) som bruker både Midtåsens skogen og dalføret. Ljanselvdalen er en

av Oslos ti elvedaler, som bidrar til byens blågrønne struktur. Det arbeides nå med å få vernet byens elvedaler. Lysakerdalen er allerede i verneprosess, og Ljanselvdalen er kanskje den nest viktigste å verne på grunn av intakt natur og rik fauna og flora. Vi mener det vil være fremtidsrettet riktig arealforvaltning å se Midtåsens skogen og Ljanselvdalens grønnsstruktur i sammenheng, siden de to delene fremdeles fungerer godt økologisk sammen. Arter beveger seg begge veier mellom disse to grøntområdene, og til sammen opprettholder de levedyktige bestander av en god del arter. Ljanselvdalens artsmangfold har opplagt nytte av at store deler av Midtåsen fortsetter å være skog.

Undertegnede ønsker å gi en klar og faglig begrunnelse oppfordring om å ta et grep på vegne av fremtiden, mens denne muligheten ennå foreligger:

Kart over Nordstrandsområdet, som viser en nedbygget bydel med få gjenværende grøntområder. Midtåsens skogen ligger innklemt mellom bebyggelsen nederst til venstre, nær Ljanselvdalen enda lenger syd.

En av de koselige stiene i Midtåsenskogen. Foto: Sigmund Hågvær

Bevar det som er igjen av skogsmiljø på Midtåsen, behold de grønne korridorene som forbinder dette skogsmiljøet og Ljanselvdalen, og overstyr kortsiktige økonomiske interesser som ønsker bit-for-bit-nedbygging av disse naturverdiene.

Vi legger til at det foregår en hurtig fortetting i Nordstrandområdet, så vel som på Holtet, på Lambertseter og på Hauketo. Hele dette storområdet urbaniseres raskt, samtidig som grøntområder – og særlig ekte skog – blir en stadig knappere ressurs. Å frata folk nærmaturen er negativt for trivsel og folkehelse.

Byantikvaren har betegnet dette som et særskilt område, både på grunn av de fine naturområdene og femtittallsblokker i tidsriktig stand. Dagens beboere setter stor pris på at blokkene er «pakket inn» i ordentlig natur. Området er attraktivt nettopp på grunn av trærne og det grønne preget. Et fint miljø å vokse opp i, og å bli gammel i. Ganske fredelig, uten gjennomgangstrafikk. Mange verdier går tapt hvis utbyggerne får slippe til. Her er ikke behov for «tilrettelegging». All endring vil forringe området. Vi ber lokalpolitikere om å tenke mer på dagens beboere enn på innflyttere som ikke har noe forhold til stedet. Et begrep som fortjener å bli brukt er «sted-

stap»: Sorgen over å miste et område man er glad i.

Dette er ikke en sak som bare berører Midtåsen-beboerne, men også menneskene i områdene omkring. Vi er blant de mange som har stor glede av å svinge innom skogspartiene langs Midtåsen på våre turer. Nordstrandområdet er nå sterkt nedbygget og hundremeterskoger for lengst borte de fleste steder. Det foreligger mye dokumentasjon om hvor verdifulle slike naturpartier er for menneskenes helse og trivsel (se for eksempel rapporten «Naturopplevelse, friluftsliv og vår psykiske helse», utgitt av Nordisk Ministerråd i 2009). Vi vil også sitere byråd for byutvikling i Oslo kommune, som foruten å planlegge hundre tusen nye trær i Oslo sier: «Nye trær er bra og viktig, men det er mye viktigere å ta vare på trærne vi har. Derfor bør det være en høy terskel for fjerning av trær».

Altfor mange verdifulle grøntområder går tapt fordi politikerne gir etter for enkeltsaker uten å tenke helhet. Det blir en ulykkelig bit-for-bit-politikk der ingen overskuer helheten, og der byens rester av ordentlig natur jevnt og sikkert går tapt. Denne saken er en god prøve på om politikerne mener alvor med å stoppe tapet av trær og naturområder i Oslo.

DIKT

Av Sigmund Hågvær

NÅ TAR VI DEN!

Nå tar vi den!
Nå tar vi Østmarka
fra alle dem
som pirker og hogger,
som graver og grøfter.

Vi tar den fra alle
som bit for bit
spiser Østmarka opp.

Nå slår vi ring
om Østmarkas kjerne.
Og løfter den inn
i en trygg fremtid.

Som nasjonalpark.

3.5. Foreslått vindindustri og skytebane i Krogstadmarka, Lillestrøm: En uttalelse om naturverdiene etter befaring 6. mai 2025

Som fagperson i naturforvaltning og langsiktig arealdisponering ønsker jeg å gi en uttalelse om de naturverdiene som nå trues av omfattende planer om vindindustri og skytebane. Området er kommunalt eid, er veldig forsiktig hogget, har partier med gamle trær, er variert med myrer og høydedrag og gir over store arealer et inntrykk av noe intakt og til dels «villmarkspreget». Et så stort, temmelig intakt skogslandskap i denne delen av landet er en sjeldenhet. Dersom dette landskapet får ligge i fred, bare med forsiktige hogster som i dag, vil det ha varig verdi på mange måter. Uten å trenge annet enn sol og regn kan dette skogslandskapet for all fremtid levere en rekke såkalte «økosystemtjenester».

Blant de biologiske verdiene er mangfoldet av naturtyper og arter. Skogtypene varierer, med innslag av myrer og toppområder. Det aktuelle området kan huse arealkrevende arter som storfugl, orrfugl, rovfugler, ugler og spetter, noe som øker opplevelsesverdien. Her er mulige trekkveier for elg og for store rovdyr. Området kan fungere som et såkalt økologisk overskuddsområde, som leverer individer av pattedyr og fugler til omgivende arealer. Skogen lagrer karbon i myrene og i humuslaget. Montre-almøtet i 2022 om naturkrisen fremhevet at naturbevaring også er et klimatiltak fordi fungerende natur opptar og lagrer karbon. Området produserer dessuten rent vann, pollinerende insekter, samt bær, sopp og vilt.

Dette skogslandskapet utgjør et enestående tilbud for friluftsliv og rekreasjon. Noen kommuner som fremdeles har større partier med natur, reklamerer med dette som særlig attraktivt for eventuelle nye innbyggere. Mange mennesker i vår tid søker stillhet og opplevelser i ekte natur. Under pandemien så vi hvor viktig nær-naturen var for folk. På sikt, og med økende befolkning og rekreasjonsbehov, vil slike naturområder få økt verdi. Selv det å vite at området med sine naturkvaliteter finnes som et konstant tilbud, har en mental verdi. Store områder med nær-natur er allerede en knapp ressurs. Mange opplever i dag en «naturesorg» fordi de mister sin nær-natur, hvor de har hentet psykisk og fysisk styrke.

Verdien av å bevare natur og landskap er blitt godt belyst gjennom NRK de siste par årene. Over hele landet foregår et «stille» naturtap, bit for bit, uten at noen har den totale oversikten. Det aktuelle skogslandskapet i Krogstadmarka utgjør en verdifull kommunal naturarv som innbyggerne kan høste langsiktig livskvalitet fra. En utbygging, med tilhørende naturinngrep, høye vindturbiner og støy fra både turbiner og skytebane, vil på en irreversibel måte slette disse verdiene.

Flere kommuner foretar nå en «planvask» der man revurderer sine arealplaner. I Krogstadmarka utfordres kommunepolitikerne nå til å tenke nytt om verdien av å ta naturkvalitetene med inn i fremtiden.

3.6. «SKOGKLANG» – en musikalsk støtteerklæring til skogene vi mister

“Kvi tralar det ikkje lenger i skogen?” er tittelen på Carl Gustav Sparre Olsens romanse fra 1926, med tekst av Kristofer Uppdal. Lite kunne de to vite hvor brennaktuelt dette spørsmålet skulle være hundre år senere. For det traller ikke lenger så mye i skogen. Over halyparten av observerte fuglearter i Norge står nå på rødlista. Flesteparten av de truede artene i Norge bor i skogen. Og aldri før har nedbyggingen av skog foregått i et hurtigere tempo. Hundrevis av

skoger med høye naturverdier er hogd de siste årene, og skogen har blitt en arena for en av de viktigste naturkampene.

Sopran Ingrid Vetlesen og pianist Marita Kjetland Rabben har gjort det til sitt fellesprosjekt å lage konserter med fokus på naturen. Siden 2021 har de turnert med «Havklang»-konserter langs norskekysten. I anledning Friluftslivets år, drar de to nå på

turné med oppfølgerkonserten «Skogklang» ulike steder på Øst- og Sørlandet.

Skogen har mange funksjoner for oss mennesker, og i «Skogklang» vil publikum få høre hvordan den har inspirert diktere og komponister. Det er hylles-ter og poetiske skildringer, men også utvalgt musikk som et bilde på den sorgen, håpløsheten, raseriet og ikke minst kamplysten vi mennesker kan kjenne på i møte med det pågående tapet av skogene våre. Mu-sikk av nordiske komponister: Sparre Olsen, Grieg, Rangström, Sæverud, Alnæs og Sibelius m.fl.

Med seg på konsertene inviterer de lokale skogs-forkjempere eller naturvernere til å holde en inn-ledning, og i Enebakk (20.9.) og Østmarkskapellet (12.10.) vil Sigmund Hågvar stå for denne. Hågvar er pensjonert professor i natur- og miljøvern fra Uni-versitetet på Ås og styremedlem både i Naturvern-forbundet i Oslo og Akershus og Østmarkas Venner. Han er sterkt opptatt av naturens mentalhygieniske verdi, og mener at opplevelsesverdier ikke er til-strekkelig verdsatt. Hågvar skal lese dikt og skildrin-ger fra boka "Naturglede, økosorg og fremtidshåp" som har fotos av naturfotograf Jørn Bøhmer Olsen. (selges for kr. 200).

I Nordmarkskapellet vil Gjermund Andersen stå for innledningen. Gjermund Andersen er leder av Na-turvernforbundets skogutvalg. Mye av barndom-men brukte han på tur i skogen, og det voksne livet i kampen for å verne den. Den tidligere tømmerhog-geren var i 35 år leder i Naturvernforbundet Oslo og Akershus, hvor han nå er skogrådgiver, og er sær-

lig kjent for sin innsats for vern av gammelskogen, fremveksten av begrepet «eventyrskog» og opp-rettelse av naturreservater i skogene på Østlandet.

Her oppleves Skogklang i Oslo og Akershus

20. september kl 15.00 // Ragnhilds rom, Bjerkealleen 16, 1914 Ytre Enebakk

Innledning ved Sigmund Hågvar, styremedlem i NOA og Østmarkas Venner

Billetter: 270 kr og kan kjøpes i døra (Vipps) eller på Ticketco (søk etter «Skogklang»). Lurt å forhåndskjøpe pga plassbegrensing.

21. september kl 13.30 // Nordmarkskapellet

Innledning ved NOAs Gjermund Andersen

Billetter: Publikum får anledning til å vippe et valgfritt beløp, hvor overskuddet deles med Naturvernforbundet.

12. oktober kl 13.30 // Østmarkskapellet

Innledning ved Sigmund Hågvar, styremedlem i NOA og Østmarkas Venner

Billetter: Publikum får anledning til å vippe et valgfritt beløp, hvor overskuddet deles med Østmarkskapellet.

Skogklang

Ingrid Vetlesen
sopran

Marita Kjetland
Rabben
piano

Naturvernforbundet
GLED
Statist av Kultursiden
Norsk kulturfond

4. PERSPEKTIVER

Av Sigmund Hågvar

4.1. «Lilleskogen» som ingen snakket om – før den forsvant

I et villaområde på Nordstrand i utkanten av Oslo fantes en tyvemeter-skog med høye, gamle trær. Den gikk under navnet "Lilleskogen", og en smal sti snodde seg diagonalt gjennom den. På vår lille morgentur til trikken minnet alltid Lilleskogen oss om årstiden. Om våren sto den med lysegrønne hengbjørker og tindrende hvitveis på bakken, mens svarttrostens melankolske fløytetoner fylte luften. På kveldstid overtok rødstrupen med sin energiske koleratur høyt oppe i toneleiet. Lilleskogen sa fra når bokfinken var kommet, eller stæren, eller løvsangeren. Senere skjøt duftende liljekonvaller opp av fjorårslauvet. Og blå fioler. Men når den gamle lønnen skiftet fra grønt til rødt, forsto vi at sommeren var

over. Og så en dag vasser vi i nysnø i Lilleskogen. Det er så stille nå, og alle trærnes greinverk er hvitfarget. Vi snuser inn den første duften av vinter.

Men ingen snakket om Lilleskogen. Den bare var der. Inntil store maskiner plutselig rullet inn. Med sine svære, tannete kjeftor trengte de ikke mange timene på å endevende hele det lille universet. Da kom protestene, og lokalavisen meldte over hele forsiden: "Lilleskogen er borte!"

Det er som med helsa – den helsebringende Lilleskogen ble ikke verdsatt før den var borte.

Av Knut Ivar Bjørlykhaug

4.2. Om Sørgekåpa og det aktive håpet «Det er håpløst/ Og vi gir oss ikke! – Jan Erik Vold»

I vår blei eg far for første gong til ei nydeleg dotter. Eg gler meg allereie som ein unge til å vandre i nærnaturen med ho, meir og meir, etterkvart som ho veks til. Men kva slags nærnatur skal ho vekse opp i? Og kva skal til for å skape det aktive håpet vi treng meir av framover?

Det går til helvete. Eller? Nærnaturen bærer håpet
Etter at eg redigerte boka «*Det går til helvete. Eller?*»* i 2020, med filosofiprofessor Arne Johan Vetlesen, ei bok som stadig er relevant, har det blitt tydelegare for oss kor viktige forteljingar er som motstandskraft, og korleis dei kan skape nytt liv og nye vennskap. Og: kor avgjerande naturkunnskap er, ikkje minst om nærnaturen der vi bur og lev liva våra. Det er – som Sigmund Hågvar fortel så klokt i førre nummret – her kjærleiken og gleda, men òg viljen til vern, startar.

Her vi bur på Nesoddtangen er vi privilegerte og bur tett på mange furutre, unge og eldre eiketre og rike seljetre ved hundremeterskogane. Fuglelivet i Blåbærskogen like ved rekkehuset vårt er rikt, og medan dottera vår kanskje allereie har sansa sine første vengjar, er blåmeisungane godt i gong med å utforske livet i skogen og førebù seg på sin aller første vinter. Her er svartspettar, flaggspettar og

gråspettar. Her er dompapar, kjøtmeis, granmeis og fuglekongar. Her er nøtteskriker som blir stadig meir nærgående, til vår glede og fascinasjon.

Og: her er flust med fivrelld (for det utrente nynnorskøyret: sommarfuglar). Sitronssommerfuglar, admiralar, blåvingar av mange slag. Og ikkje minst: den vakre Sørgekåpa, som stendig blir meir tydeleg for meg i sitt nærvær, i si fløyelsbrune drakt, aprilgule vengjekantar og mange blå hjarter. Ein dag skal dotter mi kanskje dvel ved Sørgekåpa si skjønneheit.

Får ikkje dette livet endå større verdi, etterkvart som den økologiske kollapsen kjennes på kroppen? Sørgekåpene minner meg om at vi treng meir oppmerksomheit retta mot det fantastiske mangfaldet av liv som fortsatt er her. Samstundes som vi er modige nok til å sørge over det livet som går tapt, at vi opnar opp for eiga og andre si smerte, som fleire av oss tek til orde for. Inga kjærleik, inga sorg.

Som førre nummer av Grevlingen utforska, er naturens mentale verdi meir og meir openberr for fleire. Naturvern er helsevern, eit tema eg foreleser om for studentar i vidareutdanningar innan psykisk helse og sosialt arbeid. Ei kjerne fleire av oss løftar fram, og som sjeldan er framme i politiske debattar,

er naturkjærleik og oppmerksomheit. Den skjøre merksemda vår veit dette; når den får henta næring i naturen, skjer det som regel alltid noko positivt mellom oss.

Ifølge filosofen Simone Weil, var det inga større og meir generøs gåve vi kunne gje, enn merksemda vi gir til andre. Og vi kan legge til: til livet kring oss der vi er, til ein medborgar eller kollega som treng ei hand å halde i. Denne merksemda er som veit stadig oftare røva frå oss av teknologigigantane. Men vi kan røve den tilbake, om og når vi vil. Men det òg krev eit hardt arbeid slik samfunnet «utviklar» seg. Nokre gongar treng vi fellesskapet for å øve den opp igjen.

Støttegrupper, besinnelse og aktivt håp

Med ein god kollega, Maria Jordet, har eg losa ei enkel støttegruppe dei siste to åra. For dei som kjem dit, er det motstand, det er trøyst og det er ein ventil for frustrasjonen over naturtapet og manglande klimahandling. Vi treff kvarandre ein gong per månad på kveldstid, i det som er igjen av Eikeskog ved Dia-konheimen sjukehus, på Frøen. Logisk nok er vi ofte i meditasjon med og samtalar med Eiketrea der, som klorar seg stødig fast. No er omgjevnadane prega av eit massivt byggeområde. Høgskulecampusen skal utvidast. Men vi fortsetjer, og mesteparten av dei gjenlevande Eikekollane skal beskyttast etter mange års kamp.

For å kome tilbake til diktarhøvdingen Jan-Erik Vold, kan vi eigentleg summere utgangspunktet vårt for støttegruppa slik: *DET ER HÅPLAUST/ OG VI GIR OSS IKKJE!*

Alle er velkomne til denne støttegruppa eller oppfordrast til å starte sine egne lokalt. Her har vi erfaringsdeling, lesing av poesi og av og til avrunder vi med sang. Det hjelper litt, og trengst meir enn no-

kon gong for å halde på besinnelsen. Eit rom der ein ikkje skal eller må løyse alle verdas problem, men få bearbeida ting i fellesskap, for så å gå vidare.

For å handtere det emosjonelle stresset i den økologiske og sosiale kollapsen, har vi mykje å lære av pioneren Joanna Macy (1926–2025), som nyleg vandra vidare inn i æva, og som mellom andre Arne Næss samarbeida med i perioder. Macy har introdusert omgrepet «Aktivt håp», som enkelt fortalt handlar om å gjere noko med saka, helst saman med andre, slik mange lesarar av dette magasinet gjer. Passivt håp er å vente på at andre skal gjere noko for oss og for naturmangfaldet. For å oppretthalde det aktive håpet, trur eg vi treng fleire støttegrupper som kan verne om motstandskrafta, inspirert av Macy. For tapet er så stort, omfattande og aukande, og kampen til tider utmattande. Naturen er kanskje vår viktigaste lærar òg i sorgarbeidet, og for å kome tilbake til ein slags besinnelse. Ein viktig praksis som følge av *Det går til helvete* – boka har difor vore denne støttegruppa.

Frå frykt til økologisk sjølvutvikling i nærnaturen

Å transcendere frykt og sinne, mot å bli eit heilare økologisk sjølv, trur eg vi gjer best i rettleiing med nærnaturen og fellesskapet. Men korleis kan vi gjere kvarandre sterkare – og bli endå betre kjent med nærnaturen som lærar og rettleiar? Nokon legg alt sitt håp i teknologien. Eg legg håpet mitt i vår evne til omsorg og samarbeid, ikkje berre for kvarandre, men for alt liv som startar utanfor (og inne i) vår eigen dørstokk. I vår moglegheit til å alltid kunne gjere noko godt for andre, eller iallfall forsøke.

Økologisk sjølvutvikling representerer som vi veit noko veldig anna enn sjølvutvikling kjent frå populærkulturen. Ei slik utvikling fordrar – som Næss var opptatt av – ei anerkjenning av at ein er del av ein

Boken «Det går til helvete. Eller? – kjærlighet, sorg og raseri i natur- og klimakrisens tid» av Knut Ivar Bjørlykhaug (red) og Arne Johan Vetlesen (red), kom ut i 2020, men er like aktuell i dag.

Forskjellige bidragsytare i boken utforsker følelsene rundt klima- og naturkrisen, og forteller historier om økosorg og økoraseri.

organisk heilskap, og re-orientering av oppmerksomheita vår. Og at kun ved å vere sensitiv, kan vi sjå å føle denne heilskapen og ta ansvar for mangfaldet av liv vi er del av. Det fordrar at vi losar kvarandre mot meir erfaring i nærmaturen, og med alle artane som vi deler heim med der vi er. Vi lev alltid med potensialet til å re-vitalisere dypøkologien.

Dei fleste Grevlingar forstår at årets stortingsval heller ikkje blir det store gjennombrøtet for alle som setter naturen og farlege klimaendringar først. Då gjeld det å kople seg på ei djupare tid og opne opp for det smertefulle, i Joanna Macys ånd. Eit arbeid som alltid er lettare i møte med det nye kullet blåmeisungar, eller ved røtene og bladmunnane til ei gamal Eik, aleine og i samtale med ein god venn eller allierte når smerta kjennes uuthaldeleg.

Sørgekåpene opnar seg; og vi gir oss ikkje

Men skal ikkje vi bli sinte, òg, når nærmaturen vår blir rasert? Jo, raseriet har eit fantastisk energipotensial. Sorg og sinne heng tett saman. Følelsane viser oss at noko står på spel, er trua, krev handling. Historisk har raseri over sosial urett og naturødelegging hatt best effekt ved ikkje-valdeleg motstand. Det håper eg vi som samla miljøbevegelse vil klare å halde fast i, med større kreativitet i åra som kjem.

Mange aksjonar og mykje reparasjonsarbeid skal skje. Men: eg vil påstå at det er heilt normalt å bli så sint at valdsfantasiane kokar over, når ein møter ødelegging nær sagt over alt. Då bør du ringe ein venn eller kome til støttegruppa. Ofte ligg det ei

kompleks sorg bak raseriet, som i tillegg til målretta naturvernarbeid i periodar, treng trøyst og rituelle markeringar. Klarer vi å legge til rette for faste møtestader for dette, trur eg fleire vil halde ut eit langt engasjement i ei verd som blir stadig vanskelegare å navigere i.

Det finst ein heil del kampar vi ikkje kan vinne. Dei fleste, kanskje. Men vi gir oss ikkje. Sterke og skjøre som sørgekåpene fortsetter vi, opner oss, flakkande men insisterande i tilværet for livet, mot valdshjulet. Freden ventar tolmodig. I dag er min største draum at du, dotter mi, får møte Sørgekåpene og at dei kan hjelpe deg gjennom dei mest krevjande dagane du vil oppleve. Sørgekåper gir ikkje opp.

**Vi oppmodar lesarar til å kjøpe boka *Det går til helvete. Eller? Om kjærlighet, sorg og raseri i natur- og klimakrisens tid*. Boka blei kjøpt inn av Kulturrådet i 2020, Evt. overskot per år går til Natur og ungdom.*

Knut Ivar Bjørlykhaug er Ph.d. i sosialt arbeid og sosialpolitikk. Jobbar for tida med grønt sosialt arbeid (miljøretta sosialt arbeid) og har vore aktiv i miljøbevegelsen sidan starten av tju-åra. Vestlending busett på halvøya Nesodden, med ei spesielt forhold til fugleøya Runde.

*Siste publikasjon: *Re-discovering Nature as teacher* (Intercultural Education) <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14675986.2025.2534754?src=>*

Den vakre sørgekåpa.

4.3. Venneforeninger: Små kraftsentre

Mange sloss alene for en sak som kjennes viktig. Det kan være enkelttrær som er truet, små men viktige grønne lunger, eller et naturområde hvor du kan gå en ordentlig tur og komme beriket tilbake. Ofte foreligger det en skjult enighet: Du er ikke alene. Det er kanskje mange andre i nærområdet som har de samme tankene, men ingen har organisert enigheten. Noen tar kanskje pennen fatt og skriver avisinnlegg, og hundrevis av lesere nikker anerkjennende. Endelig var det noen som satte ord på det. Endelig var det noen som formidlet mine tanker! Ofte stopper det slik. Den gamle eika hogges. Eller den grønne lungen etes opp av maskiner.

Men noen ganger får man det til: Det dannes en venneforening. Og slike kan få innflytelse. Folkemeningen er ikke til å kimse av – det er jo selve demokratiet. Klarer man å være velinformert og å argumentere saklig, kan man vinne kamper. Ikke alltid, men kanskje i noen, viktige saker. Politikerne trenger å bli informert og inspirert, de også. For man kan ikke overlate alt miljøvern til det offentlige. Mange folkevalgte er glade for å bli tipset om «gode» saker, ikke minst der det er mulig å redde verdier inn i fremtiden. Kanskje de kan si på sine gamle dager: Jeg var faktisk med på å redde den naturen. Det er jeg glad for nå.

Østmarkas venner feiret 50-års jubileum i 2016, og Lillomarkas Venner sitt 50-års jubileum i 2019, begge med flotte jubileumsbøker. Østensjøvannets venner feiret sitt 40-års jubileum i 2023. Alle tre kan se tilbake på meningsfulle kamper, men strever stadig med nye trusler! Alle er respektert for sin saklighet og kunnskap, og blir lyttet til. De blir (dessverre) ikke arbeidsløse i overskuelig fremtid. Østensjøvannet er allerede vernet som naturreservat, men bebyggelse og andre inngrep truer i nærområdene. Dessuten er vannkvaliteten truet av forurensninger. Lillomarkas Venner sloss for et landskapsvernområde. Østmarkas Venner kjempet i 12 år for sin hårete idé om en nasjonalpark, og lyktes!

Venneforeninger binder folk sammen, forsterker den enkeltes motivasjon og står sterkt utad. Men noen må i tide fange opp den skjulte enigheten om en sak, og være startmotor og katalysator. Ofte er det enkeltpersoner eller noen ganske få som er selve begynnelsen. Så hvem tar initiativet der du bor?

Det kan lønne seg å få gode råd fra andre venneforeninger om hvordan man skal arbeide. Og så er det

meget nyttig å skaffe seg allianser. I enkeltsaker kan flere organisasjoner sende en fellesuttalelse. Eller det kan holdes fellesmøter. Kanskje kan fylkeslaget i Naturvernforbundet hjelpe til? Uansett er det lurt å være på hugget og ikke alltid bakpå. Å skrive høringsuttalelser til foreslåtte inngrep kan være viktig, men enda bedre er å foreslå langsiktige tanker og planer, altså forsøke å være i forkant. Det kan bety å informere og inspirere politikere om en sak som man brenner for, før den aktuelle naturen er truet. Lokalpolitikere har faktisk ganske stor makt over arealdisponeringen i en kommune. Når det nærmer seg valg: Spør gjerne hver av kandidatene om hvordan de stiller seg til en bestemt sak. La dem vise sine standpunkter offentlig. For det å velge de «riktige» politikerne er også folkemakt.

Lykke til.

DIKT

Av Sigmund Hågvær

NÆRNATUR

Nå er den borte.
Finnes ikke lenger der den var.
Finnes ikke lenger i mitt liv.
Bekken som var «min».
Den lange myra med alle årstidene.
Den gamle furua på åsen
som jeg hvilte ryggen mot
i glede eller sorg.

De er alle borte.
Ikke før jeg mistet dem
forsto jeg
hvor viktig bekker,
lange myrer med sine årstider,
eller et gammelt tre
kan være
for et menneskes liv.

Så slåss for din natur
som er så nær
at du kan nå den
når du vil
og særlig
når du må.

4.4. Hvordan gå strategisk til verks for å ta vare på natur?

Ønsker du å stoppe planer om hogst av en kjær nærskog, eller skal et naturområde du er glad i bli til næringspark? Det stadig økende tapet av naturmangfold drives frem av bit for bit-nedbyggingen av norsk natur. Heldigvis er vi stadig flere som yter motstand, og det er mulig å stanse slike planer. Desto flere som er med på laget, desto større er sjansen for å vinne frem. Her får du en rask innføring i hvordan en kan begynne!

Det første som må gjøres er å definere et tydelig mål. Målet kan eksempelvis være å stanse planene om utbygging av nærskogen, eller beskytte en salamanderdam.

For å vinne frem i en natursak er det viktig å finne ut hvem som kan, bør og må være på laget. Like viktig er det å finne ut hvem som er motstanderne i saken. Det gjelder å finne ut hvilke aktører som kan styrke saken, hvem som kan bidra til den og hvem som vil stikke kjepper i hjulene for den. En sånn oversikt kan lages ved å gjøre en situasjons- og aktøranalyse over hvem og hvilke prosesser som kan påvirket målet, og hvilke aktører som:

- Er enige i målet, og har mye makt?
- Er uenige i målet og har mye makt?
- Er enige i målet, men med lite makt?
- Er uenige i målet, men med lite makt?

Når aktører og prosesser er kartlagt, er det på tide å lage en strategi. Det store spørsmålet er: Finnes det aktører med mye makt som kan påvirke aktuelle prosesser, og som kan flyttes på for å hjelpe dere med å nå målet? Eksempler på aktører i natursaker er politikere, politisk administrasjon, forskningsinstitutter, grunneiere, utbyggere, media, interesseorganisasjoner, miljøorganisasjoner, idrettsorganisasjoner og så videre. Hvor stor makt og påvirkningskraft de ulike aktørene har vil variere fra sak til sak.

Når strategien er lagt gjenstår det å finne ut hva dere skal gjøre, ovenfor hvem, for å oppnå målet. Det kan være spesifikke aktiviteter, og/eller et budskap dere ønsker å få ut.

Vi kommer langt i å stanse naturtapet hvis flere tar ansvar og kjemper for naturen der de bor. Lokalt naturvern begynner med å skape gode allianser, og jo tidligere ute en kan påvirke prosessen, jo bedre.

Av Harald Bratland Carlsen, vandringsmann og fotoforteller, primus motor i samskappingsprosjektet «ØST – øyeblikk som teller»

4.5. Utstillinga «Nær naturen» lokket urban fotograf inn i det grønne

– Dette er jo tre hakk bedre enn det man finner på galleriene nede i byen, sa den urbane fotografen Johnny Winger da han besøkte fotoutstillinga «Nær naturen» hos NOA på Søndre Sandås.

Winger, som ofte går gatelangs med kameraet sitt i Oslo sentrum og som stadig deler bilder fra mørke konsertlokaler, hadde tatt turen til den formelle utstillingsåpninga som fant sted i Sognsveien 231 søndag 11.mai i år.

Sammen med et par snes andre interesserte vandra Winger mellom de rødmalte veggene på den gamle husmannsplassen, og han lot seg tydelig både imponere og inspirere.

Ikke bare uttrykte han spontant «dette er jo tre hakk bedre enn det man finner på galleriene nede i byen», men i ettertid har Winger – som i hovedsak sliter sine skosåler innenfor Ring 3 – produsert et knippe interessante fotografier i skogsgrønne omgivelser.

Variert opplevelse

En viktig oppgave vi som samfunn står overfor i dag, er å bevare alle innbyggernes nærhet til naturen så godt som mulig. Gjennom nyere forskning er det hevet over tvil at nærnaturen har god innvirkning på folks liv.

Et av målene med utstillinga som ble vist i drøyt seks mai- og juni-uker, har vært å gi publikum en variert opplevelse av nær-Marka, Hundremeter-skoger, vassdrag i urbane strøk, og andre naturflekke i byen, på bygda og ved fjorden – i Oslo og i Akershus.

Naturen står i sentrum, men noen av bildene har innslag av mennesker, sivilisasjon og kulturelementer. Utstillingsdeltakerne har til publikums begeist-

Den offisielle åpninga av fotoutstillinga «Nær naturen» søndag 11.mai 2025 ble godt besøkt. Foto: Maria Tatsi

ring eksperimentert i ulik grad – og på hver sin måte – med perspektiv, komposisjon, kamerateknikk og etterarbeid for å skape bilder som til dels går utover det dokumentariske og inn i det kunstneriske.

Flere av de besøkende som undertegnede gjennomutstillingsperioden har møtt på tunet i forbindelse med ulike aktiviteter og arrangementer, har uttrykt sann og smittende naturglede over det spennet i årstider, geografi og motivvalg som fotografiene har «utsatt dem for».

En del av løsninga

Det er samskappingsprosjektet «ØST – øyeblikk som teller» som står bak utstillinga «Nær naturen», og på Søndre Sandås var Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) medarrangør.

De 20 fotografene som har bidratt til utstillinga

med ett bilde hver er: Tori Tollefsen, Svein Walther Hiis, Liz Palm, Rolf Støa, Anita Nilsen, Henrik Strømstad, Aud Grete Hanson, Lisbeth Simensen, Katja Johanne Pihl, Erik Wassum, Rune Carlsen, Jørn Areklett Omre, Solveig Müller, Espen Bratlie, Henriette Berg Storaas, Lars Lindland, Svein Holo, Stine Beate Schwebs, Bjørnar Thøgersen og Harald Bratland Carlsen.

Eksempelet Johnny Winger viser at vi som fotograferer i naturen er en del av løsninga når det gjelder å sette søkelys på naturvern: Vi tilter publikums hode en smule, slik at de åpner øynene mer for verdien av den grønne og ellers så fargerike floraen og faunaen som fremdeles omgir oss her i Oslo og Akershus.

Tusen takk for at vi fikk bruke de fine rødmalte ytterveggene på Søndre Sandås.

Johnny Winger (i midten) likte det han så hos NOA på Søndre Sandås. Her snakker han med to av utstillingsfotografene, Harald Bratland Carlsen (t.v.) og Stine Beate Schwebs. Foto: Maria Tatsi.

SETT OG SAKSET

av Ingunn Lund-Vang

Nullfiskeområder i Oslofjorden

Regjeringen innfører nullfiskeområder og en rekke andre fiskeritiltak for å styrke fiskebestandene og økosystemet i Oslofjorden.

– Økosystemet i Oslofjorden er under betydelig press, og det er behov for omfattende og samordnede tiltak på tvers av sektorer for å snu den negative utviklingen vi har sett i fjorden.

Vi innfører nå nullfiskeområder i Oslofjorden for å gi økosystemet best mulig sjanse for å hente seg inn, samtidig som vi arbeider på tvers av sektorene for å bedre miljøtilstanden i fjorden, sier fiskeri- og havminister Marianne Sivertsen Næss.

Det blir også innført en rekke begrensinger for hva slags redskaper man kan bruke, både for fritidsfiskere og yrkesfiskere. De første tiltakene vil bli innført fra 1. oktober i år for fritidsfisket og fra 1. januar 2026 for yrkesfisket. Nullfiskeområdene innføres fra 1. januar.

*Sakset fra regjeringen.no.
Publisert 29.07.2025*

AKTIVITETSKALENDER

For nærmere informasjon om arrangementene se NOAs hjemmeside <https://naturvernforbundet.no/osloogakershus/> og facebook-side

DUGNAD PÅ FRØNSVOLLEN

6.9. Frønsvollen, Nordmarka • kl 11–18

Vi forbereder aktivitetssdagen søndag. Vil du være med på felles middag lørdag kveld? Overnatting er også mulig. Ta kontakt på fv@noa.no.

Oppgaver (det er også inneoppgaver for regnvær): Gjøre klar postene og finne materialer, sette ut skilt, sjekke natursti, lusing og høsting i kjøkkenhagen, rydde i hytta og i låven, etc. Stallen er åpen og vi kan friste med kaffe og vafler – stikk innom for en markaprat!

AKTIVITETSDAG PÅ FRØNSVOLLEN

7.9. Frønsvollen, Nordmarka • kl 12–15

Besøk vakre Frønsvollen i Nordmarka! Aktiviteter for barn og voksne: Vær med å plukke poteter og grønnsaker, natursti, snekring og spikking, eventyrstund, prøv å slå med ljå, møt våre birøktere, se bikuber og utstyret de bruker, spise- like planter, oppdag småkrypene i dammen, se vår tohjulstraktor «Agria». Stallen er åpen og vi kan friste med kaffe og vafler.

FRILUFTSLIVETS DAG

7.9. Sognsvann • kl 10–15

Aktiviteter for store og små. Bli kjent med friluftslivet.

FRILUFTSLIVETS DAG OG BARNAS VÅTMARKSDAG

7.9. Besøksenter våtmark Nordre Øyeren, Fetsund

Aktiviteter for hele familien! Bli kjent med friluftslivet og møt Naturvernforbundet i Lillestrøm.

AKTIVITETSDAG PÅ LIASTUA

7.9. Liastua, Gjelleråsmarka • kl 13

Aktiviteter for store og små. Bli kjent med friluftslivet og møt Naturvernforbundet i Groruddalen.

FLERKULTURELL FRILUFTSFEST

18.9. Sognsvann • kl 10–14

Bli kjent med friluftslivsorganisasjonene.

NATURPUST

18.9. Hvervenbukta • kl 12–14 | 9.10. Hvervenbukta • kl 16.15–18.15

10.10. Sognsvann • kl 11–13 | 23.10. Bygdøy • kl 16.15–18.15

Kjenn på hvordan det er å være helt til stede i naturen, samtidig som du lærer enkle sanse- og pusteøvelser for å slappe av. Ikke minst: Lær om artsmangfold, geologi og kulturhistorie!

Påmelding til maria.andersen@naturvernforbundet.no

SKOGKLANG

20.9. Ragnhilds rom, Enebakk • kl 15.00 | 21.9. Nordmarkskapellet • kl 13.30

12.10. Østmarkskapellet • kl 13.30

En musikalsk støtteerklæring til skogene vi mister. Sopran Ingrid Vetlesen og pianist Marita Kjetland Rabben har gjort det til sitt fellesprosjekt å lage konserter med fokus på naturen. Konsertene gjennomføres i samarbeid med Østmarkas Venner og NOA. Se nærmere omtale på side 18–19.

LOKALLAG I NOA

Sist oppdatert: august 2025. Send rettelser til noa@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Asker

Kontaktperson: Jan Häusler, 982 99 667, asker@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Bærum

Kontaktperson: Kari Balke Øiseth, 905 18 537, baerum@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Groruddalen

Kontaktperson: 922 66 306, groruddalen@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet på Jevnaker

Kontaktperson: Per O. Brørby, 954 09 845, jevnaker@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Lillestrøm

Kontaktperson: Nikolai Oldervik, 419 04 774, lillestrom@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Lørenskog

Kontaktperson: Tom Clark, 977 10 561, lorenskog@naturvernforbundet.no / clarkgorko@gmail.com

Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdum

Kontaktperson: Todd Nore, 932 31 716, todd_nore@hotmail.com

Naturvernforbundet i Nes

Kontaktperson: Karin Olsen, 419 20 615, nes@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet på Nesodden

Kontaktperson: Peter Schjølberg, 908 46 613, peterschjo@gmail.com

Naturvernforbundet i Nittedal

Kontaktperson: Hanna Hånes, nittedal@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Nordre Follo

Kontaktperson: Bjørn Gunnar Ganger, nordrefollo@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Oslo Nord

Kontakt: Henrik Hovland, 976 56 442, oslonord@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Oslo Sør

Kontaktperson: Maiken P. Sele, 412 02 240, oslosor@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Oslo Vest

Kontaktperson: Henninge Torp, 481 98 285, oslovest@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Oslo Øst

Kontaktperson: Karen Hjelmervik Nerbo, 986 98 846, osloost@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Vestby-Frogn

Kontaktperson: Petra Bjerknes, 904 80 119, vestby-frogn@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Ås

Kontaktperson: Christina Hustvedt Myklebust, 978 25 586 og Gunnar Bengtsson, 976 87 172, aas-ennv@naturvernforbundet.no

Natur og Unge Voksne Oslo (Naturvernstudentene Oslo)

Kontakt: Lokallagsleder Inga Marie Kierulf, 994 17 044, ingamlk@icloud.com

Natur og Ungdom NMBU

Kontakt: nu.nmbu@gmail.com

KONTAKTPERSONER I REGIONER UTEN LOKALLAG

ENEBAKK

Kontaktperson: Kjell Arild Ødegård, 473 82 810

AURSKOG-HØLAND

Vi ønsker mer naturvernarbeid og aktiviteter i Aurskog-Høland! Kan du tenke deg å bidra?

Kontaktperson: Aga Zakoscielna, 99267279, aga.zakoscielna@gmail.com

KONTAKTPERSONER NATUR OG UNGDOM

Oslo Natur og Ungdom Kontaktperson: Elias Horsfjord Glomnes, 454 61 239, eliasg@nu.no

Akershus Natur og Ungdom Kontaktperson: Margrethe Lahnstein, 462 99 606, margrethel@nu.no

KONTAKTPERSONER I NOAS TEMALAG

Fjordgruppa: Jørn Erik Bjørndalen, jorn.bjorndalen@gmail.com

Markagruppa: Bjørn Faafeng, bjanfa@gmail.com

SETT OG SAKSET

av Ingunn Lund-Vang

Seier i

Førdefjord-saken

Naturvernforbundet og Natur og Ungdom har fått medhold i at tillatelsen til gruvedrift med sjødeponi i Førdefjorden er ugyldig. Det slo Borgarting lagmannsrett i dag fast i dommen i Fjordsøks-målet. Miljøorganisasjonene krever nå at tillatelsene til gruveselskapet Nordic Mining trekkes tilbake.

– Dette er historisk, og utvilsomt en av de største seirene til norsk miljøbevegelse. Vi har kjempet for å redde Førdefjorden i mer enn 15 år, og denne dommen viser at vi har hatt rett hele tiden. Tillatelsen til gruvedumping i Førdefjorden skulle aldri vært gitt, sier Truls Gulowsen, leder i Naturvernforbundet.

– Vi forventer nå at staten trekker tilbake tillatelsene til gruveselskapet, slik at det settes et endelig punktum for denne saken. Lagmannsretten har slått fast at tillatelsene til Nordic Mining er ugyldige. De må nå trekkes tilbake for å hindre skade på livet i Førdefjorden. Dette handler om en levende og rik fjord, og vi må hindre at den nå blir ødelagt, sier Truls Gulowsen, leder i Naturvernforbundet.

Sakset fra Naturvernforbundets presse-meldinger, publisert 12.08.2025 og 20.08.2025

Nå kan du bestille Markakalenderen 2026!

Ved å kjøpe Markakalenderen får du 12 flotte markabilder og 12 turforslag i markas siste naturskoger. Kalenderen dekker alle Markas områder, du kan oppdage eventyret i nye og gamle områder, finne naturroen, mulighetene og magien der skogen og naturens egen dynamikk har fått råde. Ønsker du å dele hele Marka med familie, venner eller kolleger er dette julegavetipset til deg som er tidlig ute. Ved å kjøpe Markakalenderen bidrar du til NOAs arbeid med å ta vare på Marka, dele naturkunnskap og spre naturglede.

MARKAKALENDER 2026

175,-

/stk.

Porto og ekspedisjonsgebyr kommer i tillegg.

Rabatt ved kjøp av mer enn én kalender. Priser:

1 eks. kr 175,-
2–4 eks. kr 150,-/stk.
5–10 eks. kr 140,-/stk.
11–20 eks. kr 130,-/stk.
Be om pris ved bestilling av mer enn 20 eks.

BESTILL I DAG: Klipp ut kupongen, send bestilling til noa@noa.no eller ring NOA på 22 38 35 20.

Merk: Vipps kan ikke benyttes for å bestille kalenderen. Kalenderen er klar for utsendelse i begynnelsen av oktober. Kommer du innom Søndre Sandås ved Sognsvann i kontorets åpningstid eller kjøper kalendere på et av utsalgsstedene slipper du porto og gebyr. Se www.noa.no for liste over utsalgssteder.

Jeg bestiller herved eksemplar/er av NOAs Markakalender 2026. Kalenderen koster 175,-/stk., porto og ekspedisjon kommer i tillegg. Faktura sendes med kalenderen.

.....
Navn

.....
Adresse

.....
Postnummer og sted

.....
Telefonnummer

DET GIS RABATT VED KJØP AV MER ENN EN KALENDER

175,-/stk. • 2 – 4 eks. 150,-/stk. • 5 – 10 eks. 140,-/stk. • 11 – 20 eks. 130,-/stk.

Markakalenderen utgis av NOA. Kalenderen måler 21cm bredde og 29cm høyde.

ADRESSATEN
BETALER
FOR SENDING
I NORGE

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Svarsending 2209
0091 Oslo